

Dariusz Adamczyk*

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy w Kielcach

GRZECHY IZRAELA W OKRESIE SĘDZIÓW

Słowa klucze:

grzech, niewierność, bałwochwalstwo, okres sędziów

Treść:

- I. Niewierność Izraela
- II. Żądanie posiadania króla

Naród wybrany otrzymuje w posiadanie ziemię obiecaną. Izraelici zostają do niej wprowadzeni pod wodzą Jozuego. W Księdze Jozuego autor opisuje osiedlanie się Izraelitów w Kanaanie oraz podział tej ziemi według poszczególnych pokoleń izraelskich. Kanaan nie został jednak wówczas definitywnie opanowany przez Izraelitów. Osiedlali się oni w sąsiedztwie innych ludów, co nie pozostawało bez wpływu na religijny aspekt ich życia. W tej sytuacji wpływy kultów kananejskich były nieuniknione. Ich niebezpieczeństwo było tym większe, że zawierały wiele elementów, które dla Izraelitów były zakazane. Pouczenie religijne zawarte w Księdze Jozuego o karze wymierzonej mieszkańcom Kanaanu jako ludom zdeprawowanym zostało podyktowane koniecznością troski o czystość kultu Jahwe. Odnowienie przez Jozuego przymierza z Bogiem stanowi przypomnienie prawa Bożego i jest wezwaniem do wierności wobec Jahwe (por. Joz 24,25-28)¹

Kolejny okres dziejów Izraela jest związany z Księgą Sędziów. Biblijni „sędziowie” to przywódcy narodu wybranego. Określenie „sędzia” to hebrajskie *šōpet*, które pochodzi od rdzenia *špt* oznaczającego „rządzić, zarządzać”. Funkcja „sędziogo” obejmowała podejmowanie decyzji oraz sprawo-

* Dariusz Adamczyk, dr hab. nauk teologicznych w zakresie katechetyki, prof. UJK w Kielcach, kierownik Zakładu wychowania integralnego i rewalidacji, wykładowca etyki i etyki zawodowej na Wydziale Pedagogicznym i Artystycznym.

¹ Por. T. Jelonek, *Biblijna historia zbawienia*, Kraków 1991, s. 124n.; S. Wypych, *Dwa pierwsze trudne wieki (Księga Sędziów)*, w: *Wprowadzenie w myśl i wezwanie ksiąg biblijnych*, t. 2: *Księgi historyczne Starego Testamentu, cz. 1: Dziejopisarstwo izraelskie*, red. J. Frankowski, Warszawa 2006, s. 90.

wanie sądów (por. Ps 2,10; 148,11; Am 2,3; Iz 16,5; 40,23; Ha 7,7)² W Księdze Sędziów ta nazwa oznacza obrońcę, wybawcę ludu (por. Sdz 2,16; 3,15.31; 10,1; 13,5). Powołani przez Boga w czasie zagrażającego niebezpieczeństwa, występowali oni do walki w obronie narodu wybranego. Natomiast po zwycięstwie sprawowali władzę administracyjną i sądowniczą, zwykle do końca swego życia. Występowali jako wierni prawu Mojżeszowemu (por. Sdz 2,19)³

Poszczególne rody Izraelitów były samowystarczalne, a prawo tradycyjne. Nie istniała potrzeba władzy ustawodawczej ani wykonawczej. Sędzia miał za zadanie rozsądzać powstałe spory. Do wykonywania tej funkcji posiadali potrzebny autorytet ludzie wstawieni mężnymi czynami dokonanymi w imieniu Boga⁴ Ten okres w dziejach narodu wybranego był nacechowany różnymi niebezpieczeństwami wynikającymi ze wspólnego zamieszkiwania na terenach Kanaanu z obcymi narodami. Wynikały z tego również zagrożenia dla wierności Bogu Jahwe. Warto zatem zwrócić uwagę na wykroczenia oraz niewierności, jakim w tej sytuacji ulegali Izraelici oraz na perspektywę historiozbowczą tego okresu.

I. NIEWIERNOŚĆ IZRAELA

Pokolenia Izraela, które zamieszkały wśród narodów pogańskich, były narażone na wpływy ich religii. Już na początku Księgi Sędziów autor ukazuje niewierności Izraelitów wobec przymierza zawartego z Bogiem przez oddawanie czci Baalowi i Asztarcie (por. Sdz 2,1-15). Redaktor najpierw przypomina słowa Pana: „Wywiodłem was z Egiptu i zaprowadziłem was do ziemi, którą poprzysiągłem dać waszym przodkom. Powiedziałem: Nie złamię przymierza mego z wami na wieki” (w. 1b) oraz zaznacza: „Jednakże wy nie wchodźcie w przymierze z mieszkańcami tej ziemi, lecz rozwalcie ich ołtarze. Wyście zaś nie usłuchali mego głosu. Dlaczego to uczyniliście?” (w. 2)⁵

Następnie autor podaje: „Izraelici czynili to, co złe w oczach Pana, i służyli Baalom. Opuścili Boga swoich ojców, Jahwe, który ich wyprowadził z ziemi egipskiej, i poszli za cudzymi bogami, którzy należeli do ludów sąsiednich. Oddawali im pokłon i drażnili Pana. Opuścili Pana i służyli Baalowi i Asztartom. Wówczas zapłonął gniew Pana przeciwko Izraelitom, tak że wy-

² Por. J. Day, *The Canaanite Inheritance of the Israelite Monarchy*, w: *King and Messiah in Israel and the Ancient Near East*, red. J. Day, Sheffield 1998, s. 72; F. Tryl, *Od Otniela do Saula. Początki państwowości izraelskiej*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 1 (2005), s. 6nn.

³ Por. E. Zawiszewski, *Pięcioksiąg i Księgi historyczne. Wstęp szczegółowy. Komentarz do Ks. Rdz 1,1-11,9*, Pelplin 1996, s. 166.

⁴ Por. T. Jelonek, *Biblijna historia zbawienia*, dz. cyt., s. 125; tenże, *Księgi historyczne Starego Testamentu*, Kraków 2006, s. 42n.

⁵ Por. M. O'Connor, *Księga Sędziów*, w: *Katolicki Komentarz Biblijny*, red. R.E. Brown SS, J.A. Fitzmyer SJ, R.E. Murphy OCarm, Warszawa 2001, s. 220; S. Wypych, *Dwa pierwsze trudne wieki (Księga Sędziów)*, s. 89.

dał ich w ręce ciemieżców, którzy ich złupili, wydał ich na łup nieprzyjaciół, którzy ich otaczali, tak że nie mogli im się oprzeć” (Sdz 2,11-14; por. 3,6). Izraelici służyli obcym bogom, co stało się powodem licznych nieszczęść⁶

Niewierność Izraela sprowadziła karę. Stąd rodziła się konieczność powoływania wybawicieli. Nieco dalej znajdują się słowa: „Wówczas Pan wzbudził sędziów, by wybawili ich z ręki tych, którzy ich uciskali. Ale i sędziów swoich nie słuchali, gdyż uprawiali nierząd z innymi bogami, oddawali im pokłon. Zboczyli szybko z drogi, po której kroczyli ich przodkowie, którzy słuchali przykazań Pana: ci tak nie postępowali. Kiedy zaś Pan wzbudzał sędziów dla nich, Pan był z sędzią i wybawiał ich z ręki nieprzyjaciół, póki żył sędzia. Pan bowiem litował się, gdy jęczeli pod jarzmem swoich ciemieżców i prześladowców. Lecz po śmierci sędziego odwracali się i czynili jeszcze gorzej niż ich przodkowie. Szli za cudzymi bogami, służyli im i pokłon im oddawali, nie wyrzekając się swoich czynów ani drogi zatwardziałości” (Sdz 2,16-19). Już w tej części Księgi Sędziów deuteronomista wyakcentowuje teologiczny schemat historii: grzech – kara – opamiętanie – wybawienie. Ten schemat stanowi główny motyw, który przewija się przez całą księgę⁷

Okres sędziów jest czasem próby dla Izraelitów (por. Sdz 3,1-6), której jednak nie sprostali. Nie dbali w sposób należyty o odrębność narodową, lecz ulegali wpływom narodów pogańskich służąc ich bożkom. Było to w konsekwencji powodem ich licznych nieszczęść⁸. Za odstępstwo od Boga spotyka naród kara, jaką jest ucisk ze strony wrogów. Natomiast kiedy lud zaczyna pokutować i prosić Boga o pomoc, następuje wybawienie. Ma ono swe ostateczne źródło w nieskończonym miłosierdziu Boga. Jest to znamienny sposób ujmowania wydarzeń przez autora Księgi Sędziów⁹. Powodzenie Izraela w Kanaanie zależało wyłącznie od jego wierności wobec Boga Jahwe, który interweniował w sprawy narodu przez powoływanie sędziów. Jahwe wzruszał się niedolą Izraela, pomimo jego ponownych powrotów do tych samych grzechów¹⁰

⁶ Por. J. A. Callaway, *Osiedlenie się w ziemi Kanaan*, w: *Starożytny Izrael: od czasów Abrahama do zburzenia Jerozolimy przez Rzymian*, red. H. Shanks, Warszawa 1994, s. 131n.; J. S. Synowiec, *Izrael opowiada swoje dzieje. Wprowadzenie do ksiąg: Powtórzonego Prawa, Jozuego, Sędziów, Samuela i Królewskich*, Kraków 1998, s. 120; M. O’Connor, *Księga Sędziów*, dz. cyt., s. 220; F. Tryl, *Od Otniela do Saula...*, dz. cyt., s. 6; T. Jelonek, *Księgi historyczne Starego Testamentu*, dz. cyt., s. 43.

⁷ Por. M. O’Connor, *Księga Sędziów*, dz. cyt., s. 221; S. Wypych, *Dwa pierwsze trudne wieki (Księga Sędziów)*, dz. cyt., s. 90.

⁸ Por. M. O’Connor, *Księga Sędziów*, dz. cyt., s. 221; A. Banaszek, *Księgi historyczne*, Warszawa 2002, s. 24.

⁹ Wzorem tego schematu jest opowiadanie o Otnielu (Sdz 3,7-11).

¹⁰ Por. J. Łach, *Dzieło deuteronomistyczne*, w: *Wstęp do Starego Testamentu*, red. S. Łach, Poznań – Warszawa 1973, s. 264; T. Jelonek, *Biblijna historia zbawienia*, dz. cyt., s. 125; J. S. Synowiec, *Izrael opowiada swoje dzieje...*, dz. cyt., s. 97. Więcej na temat okresu sędziów patrz: A. Salas, *Wędrowka narodu. Pięcioksiąg i księgi historyczne*, Częstochowa 1998, s. 127; S. Wypych, *Dwa pierwsze trudne wieki (Księga Sędziów)*, dz. cyt., s. 90.

Historia okresu sędziów to dzieje niewierności Izraela. Głównie chodzi o grzech bałwochwalstwa, który dotyczył niemal całego narodu. Początek tego grzechu ma związek z nieznamościami wśród nowych pokoleń Izraela dzieł Jahwe i Jego wybawicielskiej siły. Grzechy jednak powtarzają się pomimo posyłanych przez Boga wybawicieli. Stąd często powtarza się wzmianka o tym, że Izraelici zaczęli „czynić to, co złe w oczach Jahwe” (Sdz 2,11; 3,7.12; 4,1; 6,1; 8,33; 10,6; 13,1). Chodzi o oddawanie pokłonu bożkom i uprawianie nierządu (2,17; 8,27-33), sporządzanie posążków z metalu (17,4), a także efodu i terafim jako przedmiotów nielegalnego kultu (8,27; 17,5; 18,14) oraz nieprzestrzeganie szabatu (19,11.14). Izraelici zaniedbują Boże przykazania (2,17; 3,4), jak również elementarne prawo gościnności, podobnie jak kiedyś Sodomici (19,22-28)¹¹

Nawet sędziowie nie zawsze postępują sprawiedliwie. Ehud zabija króla Moabu (Sdz 3,20-22), Gedeon sporządza efod, który staje się powodem nierządu Izraelitów (8,27), Jefte ślubuje dokonanie złożenia całopalnej ofiary z pierwszej osoby, która „wyjdzie od drzwi jego domu, gdy w pokoju będzie wracał z pola walki z Ammonitami” (11,31) i składa własną córkę na ofiarę całopalną (11,30-40). Samson zaś poślubia kobiety nie pochodzące z narodu wybranego (rozd. 14-16), a także nie zważając na przepisy Prawa spożywa nieczysty pokarm (14,9)¹²

Spośród tych grzechów szczególnie uderza wykroczenie Jeftego, opisane w Sdz 11,30-40. Celem tej opowieści wydaje się przestroga przed dopuszczaniem się podobnie odrażających czynów. Ślub Jeftego i jego wypełnienie jest hańbą z perspektywy jahwizmu. Stanowi bowiem najbardziej bulwersującą kwestię dotyczącą religii tego okresu. Sama przysięga była powszechną praktyką w świecie starożytnym (por. Rdz 28,20-22; 1 Sm 1,11; 2 Sm 15,8) i należało ją wypełnić (por. Lb 30,3; Pwt 23,22-24). Jefte nie jest jednak modelem idealnego Izraelity. Ofiary z ludzi były bowiem zakazane przez Prawo (por. Kpł 18,21; 20,2-5; Pwt 12,31; 18,10) oraz surowo piętnowane przez proroków (por. Jr 7,31; 19,5; Mi 6,6n.; Ps 106,37)¹³ Porywczosć Jeftego jest podstawą do przesłania, że Bóg nie żąda składania ofiary z ludzi. Należy traktować tego typu przypadki jako poważne wykroczenie. Autor chce podkreślić, że Boga nie cieszy krew jego czcicieli (por. Rdz 22,1-19)¹⁴

¹¹ Por. S. Gądecki, *Wstęp do ksiąg historycznych Starego Testamentu*, Gniezno 1992, s. 38n.

¹² Por. S. Grzybek, *Starotestamentowe ofiary w ludziach a ślub Jeftego*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 9 (1956), s. 11n.; S. Gądecki, *Wstęp do ksiąg historycznych Starego Testamentu*, dz. cyt., s. 39; A. Salas, *Wędrowka narodu...*, dz. cyt., s. 139n.; M. O’Connor, *Księga Sędziów*, dz. cyt., s. 227n.; A. Banaszek, *Księgi historyczne*, dz. cyt., s. 22; F. Tryl, *Od Otniela do Saula...*, dz. cyt., s. 19.

¹³ Por. M. O’Connor, *Księga Sędziów*, dz. cyt., s. 227n.; F. Tryl, *Od Otniela do Saula...*, dz. cyt., s. 19.

¹⁴ Por. S. Grzybek, *Starotestamentowe ofiary w ludziach a ślub Jeftego*, dz. cyt., s. 12-20; A. Salas, *Wędrowka narodu...*, dz. cyt., s. 139n.

II. ŻĄDANIE POSIADANIA KRÓLA

Opisywane przez autora biblijnego czyny Abimeleka z Sdz 9 nie należą do typowych działań sędziów. Nie został on bowiem umocniony przez Boga. Nie działał też w obronie przed grożącym niebezpieczeństwem. Przekazana w tym fragmencie tradycja przedstawia próbę sprawowania przez Abimeleka władzy królewskiej. Abimelek dopuszcza się wymordowania siedemdziesięciu swoich braci, aby zostać królem. Ocalał tylko Jotam, który się ukrył (w. 5). I rzeczywiście Abimelek sprawuje swoją władzę nad Izraelem przez trzy lata (w. 22)¹⁵. Jego władza kończy się jednak niepowodzeniem, którego powód zostaje podany pod koniec omawianego opowiadania: „Oto tak sprawił Bóg, że zło, które Abimelek wyrządził swemu ojcu, zabiwszy siedemdziesięciu swych braci, spadło na niego. Również wszystkie złe czyny mężów z Sychem skierował Bóg na ich głowy. Tak wypełniło się przekleństwo Jotama, syna Jerubbala” (w. 56n.)¹⁶

Po ogłoszeniu Abimeleka królem doniesiono bowiem o tym Jotamowi (por. Sdz 9,7). Ten zaś opowiada mieszkańcom Sychem bajkę o drzewach, które wybierają spośród siebie króla (ww. 8-15). Stanowi ona ilustrację politycznej sytuacji Izraela. Treść bajki nawiązuje do istotnych elementów królewskiego rytuału, takich jak: wybór, namaszczenie, intronizacja, ogłoszenie czy królewskie oświadczenie. Warto zwrócić uwagę na fakt, że kandydaci bardziej cenią sobie aktualne zadania niż królewską służbę narodowi. W bajce powtarza się stwierdzenie: „aby pójść i kołysać się ponad drzewami” (ww. 9.11.13). Wskazuje ono na fakt górowania nad poddanymi, ale sprawowanie tej funkcji nic wartościowego nie przynosi¹⁷

W bajce tej występują następujące drzewa: oliwka, figowiec, szczep winny, cedr i krzak ciernisty. Pierwsze trzy są roślinami służącymi człowiekowi. Cedr zaś z powodu swojej wysokości i wielkości korony oznacza moc i występuje jako król drzew. Natomiast krzak ciernisty jest krzewem niskopiennym, rosnącym na skałach, nie owocuje i nie daje cienia, stąd symbolizuje to, co niegodziwe i niebezpieczne. Morał jest ujęty w sposób ironiczny, jakoby władzę królewską mógł sprawować bezużyteczny ciernisty krzak. W odniesieniu do Abimeleka bajka ta ukazuje niegodnego kandydata. Został on wybrany na króla przez ludzi, lecz bez wybrania go ze strony Boga. Abimelek nie spełniał bowiem zadań sędziego. Władzę królewską zdobył przemocą. Dlatego może go symbolizować jedynie bezużyteczny ciernisty krzak. Autor kończy bajkę w sposób ironiczny: „Odpowiedział krzew cierniowy

¹⁵ Por. M. O'Connor, *Księga Sędziów*, dz. cyt., s. 226.

¹⁶ Por. J.S. Synowiec, *Izrael opowiada swoje dzieje...*, dz. cyt., s. 99n.; S. Wypych, *Dwa pierwsze trudne wieki (Księga Sędziów)*, dz. cyt., s. 103.

¹⁷ Por. A. Długosz, *Kerygmaticzne znaczenie starotestamentowych bajek*, w: *Studium scripturae anima teologiae*, red. J. Chmiel, T. Matras, Kraków 1990, s. 53nn.; M. O'Connor, *Księga Sędziów*, dz. cyt., s. 226; S. Wypych, *Dwa pierwsze trudne wieki (Księga Sędziów)*, dz. cyt., s. 104.

drzewom: «Jeśli naprawdę chcecie mnie namaścić na króla, chodźcie i odpoczywajcie w moim cieniu!»” (Sdz 9,15a)¹⁸

Jedynym królem w Izraelu jest Jahwe. Naród wybrany nie potrzebuje ziemskiego władcy. Żądanie posiadania króla ziemskiego było w tym okresie kolejnym historycznym grzechem Izraela. Wynikało to z tej samej grzesznej postawy wyboru konkretnego zamiast daru Bożego¹⁹ Była to również chęć naśladowania systemu rządów królewskich u Kananejczyków. Stąd Izraelici zwracają się do Gedeona: „Panuj nad nami, ty, twój syn i twój wnuk, ponieważ wybawiłeś nas z rąk Madianitów” (Sdz 8,22). Gedeon otrzymał tę propozycję po zwycięstwie nad Amalekitami. Zrezygnował z niej jednak i przypomniał, że to Jahwe powinien panować nad narodem, dlatego odpiera ich prośbę: „Nie ja będę panował nad wami, ani też mój syn: Pan będzie panował nad wami” (w. 23). Gedeon określa siebie jako tego, który rządzi (hebr. *mašal*), ale nie chce przyjąć określenia *melek*, czyli król. Opozycja wobec władzy królewskiej wynika z uświadomienia sobie przynależności Izraela jedynie do Jahwe²⁰

Żądanie posiadania króla zostało także skierowane do Samuela, ostatniego z sędziów. „Odezwali się do niego: «Oto ty się zestarzałeś, a synowie twoi nie postępują twoimi drogami: ustanów raczej nad nami króla, aby nami rządził, tak jak to jest u innych narodów». Nie podobało się Samuelowi to, że mówili: «Daj nam króla, aby nami rządził». Modlił się więc Samuel do Pana. A Pan rzekł do Samuela: «Wysłuchaj głosu ludu we wszystkim, co mówi do ciebie, bo nie ciebie odrzucają, lecz Mnie odrzucają jako króla nad sobą. Podobnie jak postępowali od dnia, w którym ich wyprowadziłem z Egiptu, aż do dnia dzisiejszego, porzucając Mnie i służąc innym bogom, tak postępują i z tobą. Teraz jednak wysłuchaj ich głosu, tylko wyraźnie ich ostrzeż i oznajmij im prawo króla, który ma nad nimi panować»” (1 Sm 8,5-9)²¹

¹⁸ Por. A. Długosz, *Kerygmaticzne znaczenie starotestamentowych bajek*, dz. cyt., s. 55nn.; J.S. Synowiec, *Izrael opowiada swoje dzieje...*, dz. cyt., s. 121nn.; M. O'Connor, *Księga Sędziów*, dz. cyt., s. 226; S. Wypych, *Dwa pierwsze trudne wieki (Księga Sędziów)*, dz. cyt., s. 104.

¹⁹ Por. A. Jankowski, *Grzech jako historyczna odpowiedź człowieka na odwieczną dobroć Boga*, w: *Drogi zbawienia. Od Biblii do Soboru*, red. B. Przybylski, Poznań – Warszawa – Lublin 1970, s. 41; A. Salas, *Wędrownka narodu...*, dz. cyt., s. 149; S. Wypych, *Dwa pierwsze trudne wieki (Księga Sędziów)*, dz. cyt., s. 104.

²⁰ Por. J. Łach, *Dzieło deuteronomistyczne*, dz. cyt., s. 269; S. Łach, *Księgi Samuela. Wstęp – Przekład z oryginału – Komentarz – Ekskursy*, Poznań – Warszawa 1973, s. 148; S. Gądecki, *Wstęp do ksiąg historycznych Starego Testamentu*, dz. cyt., s. 40; J.S. Synowiec, *Izrael opowiada swoje dzieje...*, dz. cyt., s. 99; M. O'Connor, *Księga Sędziów*, dz. cyt., s. 225.

²¹ Por. A. Jankowski, *Grzech jako historyczna odpowiedź człowieka na odwieczną dobroć Boga*, dz. cyt., s. 41; S. Łach, *Księgi Samuela. Wstęp...*, dz. cyt., s. 148; S. Gądecki, *Wstęp do ksiąg historycznych Starego Testamentu*, dz. cyt., s. 53; C. Schedl, *Historia Starego Testamentu*, t. 3: *Złoty wiek Dawida – Salomona*, Tuchów 1995, s. 46; A. Salas, *Wędrownka narodu...*, dz. cyt., s. 149; A.F. Campbell, J.W. Flanagan, *Pierwsza i Druga Księga Samuela*, w: *Katolicki Komentarz Biblijny*, dz. cyt., s. 247.

Propozycja ustanowienia króla wysunięta przez przywódców Izraela nie spodobała się Samuelowi (por. 1 Sm 8,6). Powodem był motyw religijny. To Jahwe jest jedynym królem. Samuel nie chce opierać się tylko na własnym autorytecie, lecz zwraca się do Boga. Wówczas otrzymuje odpowiedź, aby spełnił żądania ludu (w. 7). Jahwe oznajmia Samuelowi, że cel polityczny stał się dla narodu wybranego ważniejszy niż względy religijne. To dlatego Izrael porzuca bezpośrednie panowanie Boże. Takie postępowanie jest podobne do bałwochwalstwa²²

Samuel ukazuje ludowi niebezpieczeństwa jedynowładztwa ludzkiego (por. 1 Sm 8,11-18). Lud jednak dokonuje wyboru króla. Upiera się przy pragnieniu zrównania się z innymi narodami (w. 19n.). Bóg dopuszcza w drodze ustępstwa instytucję królewską. Jednakże królowie Izraela w znacznej większości są czynnikami niewierności względem Jahwe. Przyczyniają się do niekorzystnego stanu religijno-moralnego Izraela²³

PODSUMOWANIE

Izrael w okresie sędziów, zapominając o Bogu, dopuszcza się zła w postaci niewierności, której konsekwencją jest kara. Owa niewierność Izraelitów w świetle Księgi Sędziów przejawia się szczególnie w postaci grzechu bałwochwalstwa, a także żądania posiadania króla ziemskiego. Nawrócenie zaś i wierność Bogu Jahwe zapewnia Jego błogosławieństwo. Gdy Izraelici nawracają się do Boga Jahwe, ten posyła dzielnego męża, który odnosi zwycięstwo nad wrogiem, a następnie sprawuje przez pewien czas władzę sędziowską. Autor stara się w ten sposób podkreślić skutki odstępstwa i nawrócenia²⁴

Bałwochwalstwo Izraela kończy się nieszczęściem, ponieważ było odaleniem się od Jahwe oraz zatraceniem odrębności Izraela. Każda taka próba sprowadza się w rezultacie do tego, że Izrael zostaje niejako przymuszony do owej odrębności i zachowania swojej tożsamości przez ten naród, ku któremu się zwrócił i usiłował przejąć jego bogów oraz ideały. Obce kultury niszczą Izraela. Ten proces jest tłumaczony przez autora natchnionego zaginionym Bogu, który wydaje swój lud w ręce innych narodów. To właśnie owe narody niejako wymierzają Izraelowi kary z woli Jahwe. Stają się one jednocześnie probierzem wierności Izraela wobec Bożego prawa, danego za pośrednictwem Mojżesza (por. Sdz 3,1-5). W końcu nawet sami Izra-

²² Por. S. Łach, *Księgi Samuela. Wstęp...*, dz. cyt., s. 148n.; A.F. Campbell, J.W. Flanagan, *Pierwsza i Druga Księga Samuela*, dz. cyt., s. 247.

²³ Por. A. Jankowski, *Grzech jako historyczna odpowiedź człowieka na odwieczną dobroć Boga*, dz. cyt., s. 41; S. Łach, *Księgi Samuela. Wstęp...*, dz. cyt., s. 150n.; A.F. Campbell, J.W. Flanagan, *Pierwsza i Druga Księga Samuela*, dz. cyt., s. 247.

²⁴ Por. T. Jelonek, *Biblijna historia zbawienia*, dz. cyt., s. 125; tenże, *Księgi historyczne Starego Testamentu*, dz. cyt., s. 41n.; S. Gądecki, *Wstęp do ksiąg historycznych Starego Testamentu*, dz. cyt., s. 39n.; A. Banaszek, *Księgi historyczne*, dz. cyt., s. 25.

elici stają się narzędziem kary Jahwe w stosunku do swoich współbraci (por. 12,4-6; 18,22-26; 20,29-48)²⁵

Jahwe często doświadcza niewierności od Izraela, lecz zawsze na nowo przychodzi mu z pomocą. Nie wycofuje się z zawartego przymierza. Jest niezmienny w swojej miłości. Bóg do przeprowadzenia swych zbawczych planów posługuje się także słabymi, grzesznymi ludźmi. Nawrócenie ludzi usuwa przeszkody do Bożego działania. Autor ukazując grzechy sędziów nie akceptuje ich, lecz jedynie relacjonuje fakty. Wybrani przez Boga ludzie stali się Jego narzędziem nie dlatego, że byli grzeszni, ale pomimo grzechów. W tej perspektywie zostaje ukazana nadzieja dla każdego grzesznika²⁶

Sam Izrael stopniowo uświadamia sobie, że bez zachowania wierności wobec Boga nie jest możliwe Jego działanie na rzecz dobra narodu. Owo działanie grzech niejako uniemożliwia. Bez Bożej pomocy i opieki nie jest możliwe istnienie i pomyślność Izraela. Niemożliwym w takiej sytuacji staje się również egzystencja w ziemi obiecanej, ponieważ to Jahwe dał Izraelitom tę ziemię w wieczne dziedzictwo. Owego dziedzictwa Izrael winien strzec nie tylko przed wrogami zewnętrznymi, ale przede wszystkim przed niewiernością i odstępstwem od Jahwe. Jest to główny wróg wewnętrzny Izraela, polegający na zwracaniu się ludzi do kananejskich bożków i służeniu im²⁷

SINS OF ISRAEL IN THE PERIOD OF JUDGES

Summary

Israelites forgot about the God and allowed infidelity to Him in period of judges. The infidelity manifest as sin of idolatry and request of having king of the earth too. Dismiss from Yahweh and idolatry of Israel has usually finished misfortune of perdition separateness of nation. Foreign cults destroy Israel, which is forced to own separateness and keep identity by this nation, which gods had been asked. These nations impose punish to Israel from the will of Yahweh. The God is using sinful people to your own saving plans, which after conversion nation to Yahweh, refer victory over enemy. Israelites in period of judges realize to, that their existence in promised land is possible only keeping fidelity to Yahweh.

Keywords:

sin, infidelity, idolatry, period of the judges

²⁵ Por. S. Gądecki, *Wstęp do ksiąg historycznych Starego Testamentu*, dz. cyt., s. 39.

²⁶ Por. E. Zawiszewski, *Pięcioksiąg i Księgi historyczne...*, dz. cyt., s. 168n.

²⁷ Por. tamże, s. 169.